

Национален съвет за журналистическа етика

СТАНОВИЩЕ

по 1.3.3. от Етичния кодекс на българските медии

НЯМА ДА РАЗКРИВАМЕ ПОВЕРИТЕЛНИТЕ СИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 24 март 2015 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Александър Кашъмов

ЧЛЕНОВЕ: Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Даниела Тренчева
Ивайло Цветков
Илия Вълков
Нели Огнянова
Райна Николова

изслуша доклада на Нели Огнянова, във връзка с решение на Комисията от 23 февруари 2015 г. да изготви и оповести свое *Становище относно защитата на източниците на информация* и прие следното:

1 Журналистите информират аудиторията и посочват източниците на информация.

Посочването на източниците и представянето на лицата, които свидетелстват или коментират по определен въпрос, позволява на аудиторията да направи собствена преценка на надеждността на източника и на компетентността на лицата.

В определени случаи е възможно да се налага източниците да не се разкриват. Ако разкрият източниците си, медиите могат да злепоставят лица, сигнализиращи за нарушения. Освен това те биха били загубени като източници на информация в бъдеще. Решението трябва да се взема с отговорност както към правото на аудиторията да бъде информирана за източниците, така и към лицата, които желаят да запазят анонимност. Журналистите са длъжни да обсъдят всички фактори и при необходимост да запазят тайната на журналистическите източници.

2. Защита се предоставя на журналистите. Според Препоръка №R (2000) 7 на Комитета на министрите на Съвета на Европа в обхвата на защитата като журналист е всяко физическо или юридическо лице, което редовно или професионално се занимава със събирането и разпространяването на информация в обществото посредством средствата за масово осведомяване. Препоръката се прилага от държавите в по-широк обхват: освен традиционните медии се обхващат и нови медии.

3. **Правото на защита на източниците не е абсолютно.** В решението *Goodwin v United Kingdom (1996)* Съдът за правата на човека се произнася, че „като се имат предвид важността на защитата на журналистическите източници за свободата на пресата в едно демократично общество и потенциално неблагоприятният ефект, който едно разпореждане за разкриване на източник оказва при упражняването на тази свобода, такава мярка не може да бъде съвместима с чл. 10 от Конвенцията, освен ако е оправдана от по-силно съображение за обществен интерес.“
По тази причина налага преценка за наличие на надделяващ обществен интерес.

4. Защита на източниците означава още **защита по отношение на действия, които биха могли да доведат до разкриване** на тайната на източниците, например претърсване и изземване на компютри, файлове, непубликувани материали (*Tillack v. Belgium, Ernst and others v Belgium*). Защита се предоставя и срещу подслушване и проследяване, когато по този начин се цели да се достигне до източници на журналистическа информация.

Връзка със защитата на тайната на журналистическите източници имат още признаването и защитата на анонимното слово, както и защитата на държавните служители, които сигнализират за нарушения – в някои държави (Швеция) законодателството изрично предвижда тяхното право да говорят анонимно.

5. Намесата в свободата на информацията е последен начин за действие, ако са изчерпани другите възможности за придобиване на необходимата информация. Според посочената препоръка разкриване на източници се обсъжда **след като бъде доказано, че не съществуват алтернативни мерки за разкриване** или последните са били изчерпани от лицата или обществените власти, които искат разкриване.

6. Решението на ЕСПЧ (Голям състав) по делото *Sanoma Uitgevers BV v the Netherlands* акцентира върху изискването **оценката на баланса на права да се провежда от независим орган**: „Макар прокурорът да е обвързан от изисквания за почтеност, той е страна и защитава интереси, потенциално несъвместими със защитата на тайната на източниците, поради което няма гаранции, че ще бъде толкова безпристрастен, колкото се изисква.“ Според Препоръка на Съвета на Европа само съдът следва да има право да налага санкции на журналисти за неразкриване на тайната на източниците.

7. В решението по делото *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. and Others v. the Netherlands* изрично се посочва, че безпристрастен орган **предварително трябва да прецени** дали няма сериозно да се компрометират лицата, предоставили информация. Противоречи на логиката източниците първо да бъдат разкрити, а едва след това да се извърши оценка за надделяващ обществен интерес. Според решението по делото *Financial Times v the UK* „пресата е напълно в правото си да откаже да се подчини на такава заповед.“ ЕСПЧ не споделя тезата, че без разкриване на източниците не може да се извърши преценка на наличието на надделяващ обществен интерес.

8. ЕСПЧ препоръчва в случай на необходимост от разкриване да се създаде специален ред, за да може **преди използването на материала да се ограничи използването** на информация, която би могла да доведе до идентифицирането на източниците.

Водима от горното, Комисията излага следното становище:

- I. Журналистите имат не само правото, но и задължението да защитават източниците си, когато са поверителни.
- II. Правото на защита на източниците може да подлежи на ограничение при спазване на изискванията за законност, пропорционалност и необходимост в демократичното общество, след преценка на независим и безпристрастен съд.